

Motion till riksdagen 2005/06:Ub281

av Erik Ullenhag (fp)

FN-forskning med placering vid Uppsala universitet

Sammanfattning

I år är det hundra år sedan Dag Hammarskjöld föddes. Hammarskjöld är genom sin tid som generalsekreterare i Förenta nationerna en symbol för Sveriges engagemang för FN. Trots att FN fortfarande är ett centralt inslag i den svenska utrikespolitiken bedrivs det endast en begränsad FN-forskning i Sverige. Mot den bakgrunden föreslås i motionen att FN-forskningen ska stärkas och att den ska lokaliseras till Uppsala universitet där det redan finns en god FN-kompetens.

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förstärkt FN-forskning med lokalisering vid Uppsala universitet.

Begränsad FN-forskning

För hundra år sedan föddes Dag Hammarskjöld (1905–1961) och i år infaller Hammarskjöldåret. Genom sitt arbete som generalsekreterare i Förenta nationerna lyckades Hammarskjöld mildra följderna av tre svåra kriser i världen: Suezkriget 1956 samt konflikterna i Libanon och Laos. Hammarskjöld är på många sätt en symbol för ett långvarigt svenskt engagemang för FN.

Under de senaste åren har FN varit i fokus. Förspelet till kriget i Irak, med direktsända utfrågningar i FN:s säkerhetsråd, gjorde att FN-systemet för konfliktlösning på ett helt annat sätt än tidigare diskuterades i breda kretsar. För närvarande pågår det mödosamma arbetet med att försöka reformera FN-systemet för att FN som organisation ska bli effektivare och ha större möjlig-

Fel! Okänt namn på

heter att uppnå sina målsättningar. Klart är att FN fortfarande spelar en mycket central roll på den internationella arenan och att FN förhoppningsvis framöver kommer att kunna utvecklas ytterligare så att konflikter helt hanteras inom FN-systemets ram.

Stödet till FN är fortfarande ett viktigt inslag i Sveriges utrikespolitiska profil. Det är därför anmärkningsvärt att det bedrivs så pass begränsad mängd forskning som är av direkt betydelse för Sveriges agerande i FN-sammanhang. Inte heller inom grundutbildningen vid svenska universitet har FN-frågor någon framträdande roll, utan de uppmärksammas oftast endast i enstaka moment. Men undantag finns. Det finns bl.a. inom folkrätten forskare som är engagerade i FN-frågor och enskilda statsvetare samt utvecklingsforskare driver projekt som rör FN-systemet och utvecklingsfrågor.

Institutionen för freds- och konfliktforskning i Uppsala bedriver vissa studier kring FN och har arbetat tillsammans med Utrikesdepartementet om s.k. riktade sanktioner. Det är ett intressant, om än relativt ovanligt, exempel på ett närmande mellan universitet och diplomati, och resultatet av arbetet får betecknas som framgångsrikt genom att professor Peter Wallensten för drygt två år sedan fick möjlighet att presentera resultatet av arbetet för FN:s säkerhetsråd.

Medveten satsning behövs

Det behövs en medveten satsning på FN-studier inom fältet fred och säkerhet. En sådan kan ta upp studier av konfliktinformation; Vilka är de väpnade konflikterna och vilka utvecklingstendenser ser vi i världen, i vilka konflikter kan FN spela en roll och hur kan denna stärkas, vilka instrument står till FN:s förfogande samt hur effektiva är de. Andra studier kan röra vad FN kan göra för att förebygga konflikter samt FN-systemets organisation, inklusive frågor om reformering av säkerhetsrådet. Flera av de nämnda frågeställningarna behandlas redan bl.a. vid Uppsala universitet men utan en långsiktig finansiering. Olika finansörer har olika intressen vilket försvårar en ordentlig framtidsplanering. Mot denna bakgrund bör en utredning tillsättas om att inrätta ett nationellt program för att stärka FN-forskningen vid svenska universitet.

Frågorna berör flera departement, däribland Utrikes-, Försvars- och Utbildningsdepartementen. En satsning bör dock ledas från ett bestämt håll, och det är naturligt att Utrikesdepartementet ges den rollen. På forskningssidan bör ett nationellt ansvar läggas vid Uppsala universitets institution för freds- och konfliktforskning, inte minst eftersom den innehåller den av riksdagen inrättade Dag Hammarskjöld-professuren i freds- och konfliktforskning.

Fel! Okänt namn på

Hedra minnet av Hammarskjöld

Genom ett beslut av riksdagen om att stärka FN-forskningen skulle vi hedra minnet av en av de mest kända svenskarna i världen, Dag Hammarskjöld. Det Hammarskjöld-år som infaller i år borde vara startskottet för att stärka FN-forskningen i Sverige och för att se till att Sverige även i framtiden kan spela en avgörande roll på den internationella scenen och i FN-arbetet.

Stockholm den 28 september 2005

Erik Ullenhag (fp)